

Memo

Aan : gemeenteraad Westerveld
Van : college van B&W
Datum : 7 juni 2022
Betreft : informatie gaswinning Westerveld
Memonummer :

Geachte leden van de raad,

Via deze memo geven wij u de stand van zaken en nadere informatie over gaswinning in de gemeente Westerveld.

Algemeen

Rijksbeleid

Het rijksbeleid is dat er gestreefd wordt naar afbouw gaswinning en transitie naar duurzame energie. Zolang het nodig is, blijft het kabinet gaswinnen, ook uit kleine velden. De huidige situatie in Oekraïne heeft invloed op de energievoorziening in Nederland. Aardgas speelt nog een belangrijke rol in de Nederlandse energiewinning. Aardgas voorziet in ruwweg 40 % van de energiebehoefte en is het minst belastend voor het klimaat. De voorkeur gaat uit naar “eigen” velden boven import uit het buitenland.

Westerveld en omgeving

In de gemeente Westerveld wordt gas gewonnen. Deze velden liggen in of deels in de gemeente Westerveld. Er is momenteel 1 fysieke winlocatie van het bedrijf Vermilion Energy aanwezig aan Noordenveldweg in Wapse. Verder is een aantal locaties rondom Westerveld waarbij het gasveld deels binnen de gemeentegrens Westerveld ligt en er zijn nog uitbreidingsplannen van Vermilion. Het gaat om:

Westerveld

- Wapse vanaf 2015 : huidige winning en winlocatie aan Noordenveldweg Wapse (gasveld DVR-01 en DVR-02);
- Wapse vanaf 2022: plan voor uitbreiding vanaf locatie Wapse met aan te boren nieuwe velden Smitstede, De Bree en Leemdijk (gasveld LDS);
- Vledderveen/Wilhelminaord vanaf 2022: plan voor nieuw op te richten boor- en winlocatie nabij Boergrup/PW Janssenlaan voor gasveld Vermilion Drenthe Westerslag (gasveld VDW);
- Nijensleek: voormalige gaswinlocatie, thans waterinjectie Bosschasteeg;

Gemeente Meppel/De Wolden/Hoogeveen

- NAM: De Wijk-Wanneperveen, bestaande diverse locaties (WAV en WYK). Een klein puntje van gasveld De Wijk ligt onder Westerveld.

Gemeente Weststellingwerf

- Vinkega, bestaande winlocatie aan Westvierderparten, (gasveld VKG-01 en VKG-02). Veld ligt deels in Westerveld
-

Gemeente Steenwijkerland

- Eesveen, bestaande winlocatie aan De Wulpen, (gasveld ESV-01 en ESV-02). Veld ligt deels in Westerveld.

Rol provincie/gemeente/Omgevingsvisie

Gaswinning is een verantwoordelijkheid van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. De provincie en gemeente (en de waterschappen) hebben een adviserende rol als het gaat om gaswinning. Daarnaast verleent de gemeente in sommige gevallen een omgevingsvergunning voor het oprichten van een proefboorlocatie en eventueel in een latere fase een winlocatie. Het plaatsen van een tijdelijke boortoren, het mogen doen van een proefboring en daarna eventuele winning, vindt plaats door middel van vergunningen/instemming die worden afgegeven door de minister.

Om gas te mogen winnen of aanpassingen hierin aan te brengen moet het mijnbouwbedrijf een winningsplan opstellen. De gemeente heeft bij de winningsplannen een adviserende rol richting het ministerie. Dat geldt ook voor de provincie en het waterschap. Toezicht op mijnbouwactiviteiten wordt gedaan door Staatstoezicht op de Mijnen (SodM).

Omgevingsvisie

In de op 1 februari 2022 vastgestelde Omgevingsvisie Westerveld is opgenomen dat we alert blijven op gaswinning en gebruik blijven maken van ons adviesrecht. Daarnaast blijven we in gesprek met het ministerie en het mijnbouwbedrijf over o.a. lusten en lastenverdeling.

Rol gemeente

Zoals u hieronder kunt lezen, zijn wij betrokken bij gaswinning. Er is overleg met het ministerie, buurgemeenten, provincie, waterschap en het mijnbouwbedrijf. Waar wij dat als gemeente nodig achten, hebben wij de juridische procedures niet geschuwd. Echter heeft dit veel inzet en geld gekost. En zoals u hieronder kunt lezen bij *de stand van zaken*, heeft het tot nu toe niets opgeleverd, in die zin dat de winning is gestopt of gaat stoppen. Wij hebben daarom ook besloten vooralsnog geen juridische inzet meer te plegen op het gaswinningsdossier. Maar als wij dat nodig achten, dan doen we dit uiteraard wel. Dan gaat het meer om het proces dan zozeer om de inhoudelijke aspecten. Zoals u in de meeste uitspraken rondom mijnbouw kunt lezen, kent de Mijnbouwwet maar weinig weigeringsgronden. De plannen worden zorgvuldig voorbereid en overlegd met allerlei adviesinstanties zoals Mijnraad, TNO, SodM. Dus zolang aangetoond kan worden dat het veilig en verantwoord kan, zal er niet snel overgegaan worden tot gegrondverklaringen.

Gemeenten kunnen gaswinning beleidsmatig uitsluiten in hun beleid maar daarmee houdt u het niet buiten de deur. Uitsluiten via een bestemmingsplan is niet geoorloofd. Er zijn gemeenten die dat geprobeerd hebben, maar die zijn door de Raad van State teruggefloten. Het landelijk energiebeleid mag niet doorkruist worden via een bestemmingsplan.

Schade

Sinds 1 juli 2020 is de Commissie Mijnbouwschade gestart. Hier kunnen particulieren een melding doen van schade als gevolg van gas- of oliewinning uit kleine velden. Hiermee is het mijnbouwbedrijf uit de schadeafhandeling gehaald. Uitgangspunt is dat de Commissie de schademelder in het schadeafhandelingsproces ontlast. De Commissie Mijnbouwschade is ingesteld door de minister van Economische Zaken en Klimaat. RVO is hier als uitvoeringsorganisatie bij betrokken.

Stand van zaken

Nijensleek: eind vorig jaar is onderhoud gepleegd aan deze waterinjectielocatie. Het ging daarbij om het (deels) vervangen van de bestaande tubing van de put. Hiervoor is zogenaamde Barmm-melding gedaan bij de minister. Barmm = Besluit algemene regels milieu mijnbouw. Hierin heeft de gemeente geen adviesrol. SodM hield toezicht.

Eesveen en Vinkega: dit zijn lopende winningen. Hier spelen geen juridische procedures (meer). M.b.t. Vinkega en Eesveen zijn wel beroepen ingediend samen met betreffende gemeenten maar deze zijn ongegrond verklaard. De meetstations zijn wel uitgebreid. Deze meetstations worden aangesloten op het meetnetwerk van het KNMI. Hierover apart meer.

Wapse-Diever:

Deze winning is vanaf 2015 aan de gang en heeft geleid tot bijstelling van het winningsplan en vergunningen. Hiertegen is door het college beroep ingesteld. Dit beroep is in 2021 na een lange juridische procedure ongegrond verklaard.

Wapse-LDS: Vermilion heeft een aanvraag ingediend bij het ministerie van EZK om in te stemmen met een nieuw winningsplan genaamd LDS. Het gaat in dit winningsplan om drie kleine gasvelden die vanaf de bestaande locatie Wapse aan Noordenveldweg kunnen worden aangeboord. De procedure hiervoor is gestart. Het gaat dan om een winningsplan met een instemmingsbesluit en benodigde omgevingsvergunning(en). Gemeenten, provincies en waterschappen hebben een advies uitgebracht op het winningsplan. Het college heeft zienswijzen ingediend op de ontwerpbesluiten. Naast de oproep voor een Omgevingsfonds en een betere lusten en lasten verdeling is ook ingegaan op de gekozen juridische procedure voor dit project. De ingediende zienswijzen zijn als bijlage bijgevoegd. De Minister heeft inmiddels de omgevingsvergunningen verleend en een instemmingsbesluit afgegeven. Deze besluiten zijn inmiddels gepubliceerd en er staat beroep open. Om het plan tegen te gaan, kan een verzoek om voorlopige voorziening ingediend worden. Gelet op de inhoud van de besluiten achten wij een beroepschrift en een eventuele voorlopige voorziening weinig kansrijk. Wij zullen nog een besluit hierover gaan nemen.

Vledderveen-Wilhelmina-oord: VDW: voorheen werd dit Boergrup genoemd maar het heet nu VDW (Vermilion Drenthe Westerslag). Vermilion heeft een verzoek ingediend bij het Ministerie om twee velden VDW-A en VDW-B aan te kunnen boren en te gaan winnen. Hiervoor moet in de omgeving een nieuwe locatie worden opgericht. Het eventueel te winnen gas zal dan via een nieuw aan te leggen transportleiding doorgevoerd worden naar een bestaande leiding in dit gebied.

De procedure voor dit plan wordt de rijkscoördinatieprocedure (RCR) genoemd. Dit betekent dat het ministerie het bevoegd gezag is en de meeste instemmingen en vergunning verleent. Deze RCR wordt wettelijk voorgeschreven als een veld of een deel daarvan valt binnen de grenzen van een Natura 2000 gebied. Het te winnen gebied valt deels binnen het Natura 2000 gebied Drents Friese Wold.

De RCR is gestart met de Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Hierop is door ons een advies uitgebracht. Daarna volgde het onderzoek naar 9 potentiële locaties. Deze locaties zijn de milieu-effectrapportage deel I opgenomen en voorzien van plussen en minnen. Naast deze MER is een impact-analyse gemaakt welke effecten gasboring en winning heeft op het (Unesco) gebied.

Beide stukken liggen momenteel ter inzage. Er kon tot 7 juni 2022 gereageerd worden. Wij hebben bijgevoegde reactie ingediend. Na de zomer 2022 neemt de Minister een besluit over een voorkeurslocatie. Voor die locatie wordt MER, deel II opgesteld. Dit zal uiteindelijk uitmonden in een instemmingsbesluit, inpassingsplan en benodigde vergunningen. Een inpassingsplan is een bestemmingsplan dat door de Minister wordt vastgesteld. Je kunt tegen dat besluit uiteraard (ook als gemeente) in beroep. De juridische toets zal dan met name gaan over het feit of de minister zich niet in redelijkheid op het standpunt heeft kunnen stellen dat het inpassingsplan strekt ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening. Ook wordt er gekeken of het bestreden besluit wel goed is voorbereid of genomen in strijd met het recht.

Toezegging raad/bouwkundige opnames/nulmeting en plaatsen versnellingsmeters

Voormalig wethouder Smidt heeft in de raad toegezegd terug te komen op de laatste stand van zaken rondom de bouwkundige opnames ('nulmeting'). Dat kwam doordat in november 2021 het 1^e advies van de Commissie MER rondom de Notitie Reikwijdte en detailniveau (NRD) voor VDW geadviseerd is om een nulmeting uit te laten voeren, zie passage hieronder uit het advies. De commissie geeft in overweging dit wel te doen en dit mee te nemen in de MER.

In de concept-NRD staat dat de te verwachten bodemdaling in het MER en het winningsplan in beeld wordt gebracht. De Commissie adviseert om daarbij ook de cumulatieve bodemdaling in beeld te brengen. Neem de uitkomsten uit het onderzoek over bodemdaling en cumulatieve bodemdaling in het MER op.

De Commissie signaleert dat er geen nulmeting (bouwkundige opname) aan direct omliggende huizen en de erfgoedgebouwen verricht gaat worden. De Commissie begrijpt dat in plaats daarvan grondversnellingsmeters zullen worden ingezet om eventuele groundbewegingen door bevingen te meten en dan te inventariseren of een gebouw daardoor schade heeft opgelopen. De Commissie geeft in overweging om toch een nulmeting uit te voeren omdat dit in meerdere zienswijzen van belanghebbenden gevraagd wordt. In de zienswijzen wordt ook om onderzoek naar verzakkingen van gebouwen als gevolg van bodemdaling of grondwaterstandswijzigingen gevraagd. Leg in het MER uit of voor een nulmeting gekozen wordt en waarom wel of niet, en op welke wijze mogelijke schade vastgesteld gaat worden. Maak in het MER duidelijk hoe eventuele schade door bodembeweging wordt afgehandeld door Commissie Mijnbouwschade¹⁸.

Bij instemmingsbesluiten in 2018-2019 (Wapse, Eesveen en Vinkega) heeft de minister voorgeschreven dat er een bouwkundige opname uitgevoerd moest worden. Die zijn ook uitgevoerd door Vermilion. Het is dus geen nulmeting want dat impliceert dat je dit doet voordat de activiteit plaatsvindt. Bij deze bouwkundige opnames zijn referentiegebouwen/panden geïnventariseerd. Deze opname is op verzoek van gemeente en Maatschappij van Weldadigheid uitgebreid naar extra (monumentale) panden in het Koloniegebied. Mocht er schade optreden bij een referentiepand dan wordt gekeken of dezelfde schade ook is opgetreden bij omliggende panden. Daar moet uiteraard een reden aan ten grondslag liggen, bijvoorbeeld een gemeten beving.

Deze bouwkundige opnames zijn in 2018 geëvalueerd door het ministerie. Kortweg is geconcludeerd dat bouwkundige opnames nauwelijks positief bijdragen aan schade beoordeling. Voor de uitgebreide motivering verwijzen wij u naar bijgevoegde kamerbrief.

Gepleit wordt voor een uitgebreidere monitoring van bodemtrillingen door versnellingsmeters. Deze versnellingsmeters kunnen bij een trilling of beving nauwkeurig meten waar de beving aan de oppervlakte naar boven komt. Er wordt door de minister dus meer ingezet op het bijplaatsen van versnellingsmeters. We kunnen als lagere overheid uiteraard blijven inzetten op nulmeting bij een nieuwe winning maar dat vindt dan plaats in de adviserende rol en naar verwachting zal, mede gelet op onderstaande reactie in het MER, deel I voor VDW, niet voorgeschreven gaan worden. Uiteraard zullen we in vervolgreacties (opnieuw) een nulmeting inbrengen mede gesteund door het advies van de Commissie MER.

Afwijking	Reactie	In het MER zal de bodembeweging nauwkeurig beoordeeld worden.
Nulmeting bodemdaling	Antwoord	De Commissie signaleert dat er geen nulmeting (bouwkundige opname) aan direct omliggende huizen en de erfgoedgebouwen verricht gaat worden, maar dat dit ondervangen wordt door het gebruik van grondversnellingsmeters. In lijn met de zienswijzen van belanghebbenden verzoekt de Commissie om in overweging te nemen een nulmeting uit te voeren. De Commissie adviseert in het MER uit te leggen of er voor een nulmeting gekozen wordt, waarom wel of niet, en op welke wijze mogelijke schade vastgesteld gaat worden. Daarnaast adviseert de Commissie in het MER op te nemen hoe eventuele schade door bodembeweging wordt afgehandeld door de Commissie Mijnbouwschade. Omdat schade door bevingen meestal gemengde schade betreft (zie rapport TU Delft, 2018), en omdat ten tijde van een mogelijke beving de opname al (enige) jaren oud zal zijn, is een bouwkundige vooropname niet een instrument dat de latere schadeafhandeling stroomlijnt of eenvoudiger maakt, of tot een gunstiger uitkomst voor de benadeelde leidt. Dat geldt voor individuele huizen, maar ook voor de erfgoedgebouwen. Daarom wordt een vooropname afgeraden.

Er is inmiddels in de regio een aantal meters bijgeplaatst en aangesloten op het KNMI meetnetwerk.

Bodemdaling

Gas zit in een 'reservoir' van gas en gesteente. Het aardgas in dit reservoir staat onder hoge druk als gevolg van de aardlagen erboven. Zodra het gas wordt gewonnen, zal de druk in het reservoir geleidelijk afnemen. Als dat gebeurt worden de korrels van het reservoirgesteente door het gewicht van de bovenliggende lagen enigszins samengedrukt. Dit samendrukken wordt compactie genoemd. Hoe groot die compactie is, hangt af van de drukdaling, de samenstelling en de poreusheid van het gesteente, de dikte van het reservoir en de druk van de bovenliggende aardlagen. Als er ondergronds

compactie plaatsvindt, kan dat aan de oppervlakte gevolgen hebben in de vorm van bodemdaling. In welke mate bodemdaling optreedt, hangt af van de ondergrondse compactie en de diepte en de omvang van het reservoir. Een groot gasveld op geringe diepte geeft meer bodemdaling dan een klein veld op grote diepte. Er zijn ook andere oorzaken van bodemdaling, zoals o.a. het inklinken van klei- en veenlagen, droogte, wijzigen grondwaterstanden. Op veel plaatsen komt daarom bodemdaling voor door andere oorzaken dan gaswinning.

Bij winningsplannen wordt bodemdaling vooraf ingeschat. Indien blijkt dat uit meetgegevens de bodemdaling harder gaat of meer dreigt te worden dan grijpt SodM in. Dit is bijvoorbeeld gebeurd bij de locatie Vinkega. Dan wordt gaswinning tijdelijk stilgelegd en zal eerst het winningsplan aangepast moeten worden. Dat is gebeurd bij Vinkega, dit is afgerond en de winning is weer hervat. Met name infrastructurele werken kunnen "last" hebben van bodemdaling zoals dijken en dammen maar dat komt met name doordat bodemdaling effect kan hebben op de waterhuishouding. Voor zover bekend hebben de waterschappen in deze regio geen schades gemeld bij de commissie mijnbouwschade.

We krijgen als gemeente af en toe vragen van mensen die vermoeden dat als gevolg van bodemdaling hun woning schade heeft opgelopen. Die worden doorverwezen naar het Loket Mijnbouwschade maar in de regel is niet aan te tonen dat een scheur ontstaat door bodemdaling als direct gevolg van mijnbouw. Dit is moeilijk aan elkaar te verbinden. Bodemdaling wordt gemeten en meer en beter dan vroeger door nieuwe technieken. De bodemdaling in dit gebied is niet 1 op 1 te herleiden aan gaswinning.

Er is verzocht om een onderzoek naar de mogelijke effecten van alle velden tezamen, het mogelijk cumulatieve effect. Naast dat wij extra/nader onderzoek hebben geadviseerd, heeft ook de commissie MER dit geadviseerd in het kader van VDW. Bij het vervolg voor VDW, bij MER deel II, zal op cumulatie dieper ingegaan worden en zal dit door TNO beoordeeld worden. Dit wordt ook meegenomen in het nog in te dienen winningsplan voor VDW. Wij hebben hierop ook aangedrongen bij de besluitvorming rondom LDS: doe eerst onderzoek naar de mogelijk cumulatieve effecten van gaswinning in deze regio voordat je weer nieuwe velden gaat aanboren en winnen. Ondanks het verzoek om nader onderzoek, heeft het de minister er niet van weerhouden om over te gaan tot vergunningverlening en instemming voor de velden LDS.

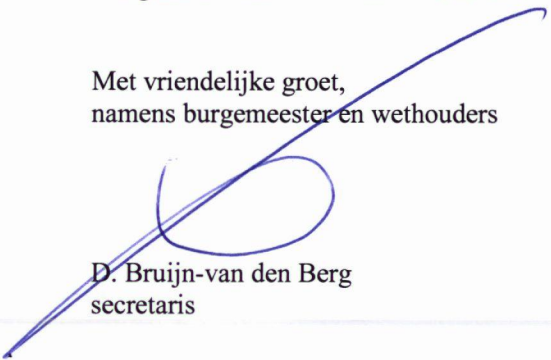
Overleg gemeente-ministerie-Vermilion

Tot slot het volgende. Er is periodiek ambtelijk en bestuurlijk overleg over de betreffende projecten. Ook zijn er gesprekken tussen Vermilion en de gemeente zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau. Vermilion heeft een eigen gebiedsfonds waar projecten financieel gefaciliteerd worden. Dit is met name gericht op duurzaamheidsprojecten.

Wij blijven pleiten voor met name goede, tijdige en heldere communicatie, ontzorging omgeving, een gebiedsfonds en een heldere en goede schadeafhandeling.

We gaan er vanuit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
namens burgemeester en wethouders

D. Bruijn-van den Berg
secretaris

H. Jager
burgemeester

H. Doeven